כרוב החוף Brassica tournefortii -פורח בחולות מישור החוף והנגב (ינואר 2016)

כתב: גדי פולק

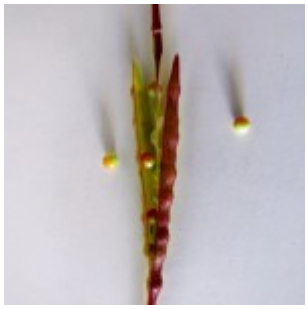
כרוב החוף *Brassica tournefortii* (מצליבים, Brassicaceae) הוא עשב חד-שנתי של חולות ומעזבות. מיד לאחר הגשמים הראשונים זרעיו נובטים ומהנבט מתפתחת שושנת עלים שרועים שקוטרה מגיע ל-20 ס"מ ויותר. עלי השושנת דמויי כינור המחולקים לשתי שורות של 5-12 אונות מוארכות, מחודדות מעט בקצה ומשוננות בשוליהן. חלקי הצמח שעירים. ממרכז השושנת מתרומם גבעול תפרחת הנושא מעט עלים צרים יושבים ללא פטוטרת, המסתעף לעתים מעט (באוכלוסיות מישור החוף). על הגבעול מתפתחים בהדרגה הפרחים תוך כדי התארכותו, כאשר הפרחים הצעירים מצויים תמיד בראשו לרוב מתפתחים על כל גבעול תפרחת במהלך פריחתו 10-20 פרחים. צורת התפרחת של הפרחים הצעירים בראש הגבעול היא במבנה של אשכול-סוכך ההופך בהדרגה לאשכול תוך כדי התארכות גבעול התפרחת וחנטת הפירות. הפרח נישא על עוקץ שאורכו כ-1.5 ס"מ כאשר הפרח פתוח והוא מתארך במהלך הבשלת הפרי. קוטר הפרח כ-8 מ"מ, צבע הכותרת צהוב–חיוור והיא אינה בולטת בצהוב-עז כמו פרחי מצליבים נפוצים אחרים – מיני **חרדל**, **בקבוקון מקומט**, **חטוטרן מצוי** ו**לפתית מצויה** הצובעים את הנוף בצבעים בולטים. לפרח מבנה טיפוסי של פרח במשפחת המצליבים: ארבעה עלי גביע, ארבעה עלי כותרת מפורדים שצבעם צהוב-חיוור, שישה אבקנים, שחלה מוארכת המורכבת משני עלי שחלה, עמוד עלי וצלקת. האבקנים ערוכים בשני דורים – דור חיצוני בן שני אבקנים נמוכים ודור פנימי בן ארבעה אבקנים. צופנים ירוקים ממוקמים בבסיס האבקנים. הביציות (ההופכות לזרעים אחרי ההפרייה) מחוברות לדופן השחלה משני הצדדים (שיליה דופנית). במרכזה של השחלה מצויה מחיצה המפרידה בין שני עליה. הפירות הם תרמילים הנישאים על עוקץ שאורכו לרוב 2-3 ס"מ ואורכם נע בין לרוב בין 4 ל-6 ס"מ, רוחבם 2-3 מ"מ ועמדתם לרוב אלכסונית כלפי מעלה ביחס לגבעול. בהמשך לתרמיל מצוי מקור הפרי שאורכו 1-2.5 ס"מ. התרמיל מכיל 10-20 זרעים כדוריים שקוטרם 1-2 מ"מ וצבעם חום בהיר בעת ההבשלה. המקור מכיל אף הוא זרע אחד או שניים. הפירות הבשלים מתייבשים ונפתחים בשתי קשוות החושפות את המחיצה השקופה ונזרקים מהם במנגנון בליסטי.
הפירות הירוקים יחד עם הזרעים שבהם ניתנים ללעיסה וטעמם כטעם חרדל.

כרוב החוף
מימין – שושנת עלים. צילם: גדי פולק ©
במרכז – גבעול תפרחת. הפרחים בראש גבעול התפרחת במבנה של אשכול-סוכך. הפירות נטויים אלכסונית כלפי מעלה. צילמה: יעל אורגד ©
משמאל – פרחים פתוחים. צילמה: יעל אורגד ©
להגדלה – לחצו על התמונות

כרוב החוף
מימין – תרמיל הפרי ובתוכו הזרעים ובהמשכו המקור המכיל זרע אחד. צילם: גדי פולק ©
במרכז – שתי קשוות הפרי והמחיצה במרכז. צילם: גדי פולק ©
משמאל – פרי לקראת הבשלה. הזרעים מקבלים גוון חום. צילם: גדי פולק ©
להגדלה – לחצו על התמונות

כרוב החוף הוא מהצמחים המקדימים לפרוח ולהבשיל פירות בעונת החורף והאביב. עיקר הפריחה הוא בחודשי דצמבר-פברואר, בהתאם לעיתוי הגשמים הראשונים, אך הפריחה יכולה להתארך גם עד מרץ.

כרוב החוף נפוץ מאד במישור החוף בבתי גידול חוליים – חולות יציבים, חמרה וכורכר חוליים, אך גם במעזבות – צידי דרכים ושדות בור נטושים. אוכלוסיות רבות גדלות גם בחולות הנגב – שם הצמח בעל גבעולי תפרחת גסים יותר ומסועפים בכיוון אלכסוני ואופקי, לעומת חולות החוף הים-תיכוניים שבהם ההסתעפות מועטה וגבעולי התפרחת יותר דקים. הפרטים המדבריים שעירים יתר ופרחיהם קטנים יותר מאשר אלה שבמישור החוף. לפי הפלורה פלשתינה (Zohary, 1966) ייתכן שמדובר באוכלוסיות המהוות תת-מין נפרד.

שלושה מינים נוספים של **כרוב** גדלים בר בארץ: **כרוב שחור** (*Brassica nigra*) – צמח חד-שנתי גבוה ומסועף שצבע פרחיו צהוב עז הגדל בעיקר באדמות כבדות. מין זה הוא אחד מהמינים שמזרעיו מפיקים את תבלין החרדל; **כרוב כרתי** (*Brassica cretica*) – צמח

"אדום" הגדל בר בארץ רק באתר אחד – בנחל המערות; **כרוב הנפוס** (*Brassica napus*)– כנראה פליט תרבות בכמה אתרים בצפון הארץ – הוא הצמח שמזרעיו מפיקים את שמן הקנולה.

מין התרבות העיקרי של כרוב הוא **כרוב הגינה** (*Brassica oleracea*) – שלו זנים אחדים המשמשים כירקות נפוצים: כרוב העלים, כרוב הניצנים, כרובית (תפרחות) ברוקולי (ענפי תפרחות) וכולרבי (פקעת על-אדמתית). מין תרבות נוסף בסוג כרוב הוא **כרוב הלפת** (*Brassica rapa*) שפקעתו המצויה בתוך האדמה משמשת למאכל. .

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: פולק ג 2015 כרוב החוף Brassica tournefortii -פורח בחולות מישור החוף והנגב (ינואר 2016), "פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 2.
https://www.kalanit.org.il/פורח-בחולות-מישור-החוף-והנגב-כרוב-החוף